

NEEMSKA SUBMARINKA BLOKIRALE AMERIKO

ADMORNICA POTOPILA 6 LADIJ. "U-53" TRI URE V NEWPORTU, R. I. ZVEZNE BOJNE LADJE REŠILE 256 OSEB.

AMERIKANCEV NA TORPEDIRANEM PARNIKU.

Phano, angleški potniški parnik, plul iz Halifaxa (Canada) New York. 83 potnikov in 75 oseb.
Point, angleški tovorni parnik na potu iz Londona v New York; 35 glav moštva.
Christian Knudsen, norveški parnik na potu v New York; 50 glav moštva.
Kapitan je bil ubit, drugi po domnevanju ameriški parnik; podrobnosti še ni znani.
Ameriški parnik na potu iz New Yorka v Rotterdam; 35 glav moštva.
Ameriški parnik na potu iz Tuxpama v New York; 30 glav moštva.

v luko Newporta zadnje soboto. V angleškem poslanstvu so vsi iz sebe, ker vidijo veliko nevarnost v izvozu municije iz Amerike v Evropo.
Nemški poslanik Bernstorff, kateri je prejel uradno pošto iz ameriškega poslanstva, je večeraj neki rekel, da je zelo zadovoljen z rezultatom obiskanih bojnih podmornic v ameriških vodah.

New York, 9. okt. — Brezlične brzjavke so obvestile kakih 14 (11 angleških in francoskih in 3 neutralni) parnikov, ki se nahajajo v bližini ameriškega obrežja, da se naj umaknejo v ameriško neutralno vodovje.

ŽIDOVSKI VERSKI PRĚNAPETEŽI.

Chicago, Ill., 8. oktobra. — Židovski verski prenapeteci so ravnotako nestrpni kot mohamedanski, katoliški ali protestantski, kedar jih obsede verska blaznost.

Pred nekaj tedni je lokalna organizacija I. W. W. št. 85 najela dvorano za ples v židovskem ghetu, ki se je imela vršiti na večer "jon kipurja" — praznika svetoklanjskih židov.

Člani I. W. W. se niso dali s tem ostrašiti in prišli so zvečer, da razdele med ljudstvom vabila, da se shod vrši na 2209 W. Madison St. Komaj je neki Reftman stopil na stol, da naznani, kje se vrši shod, so ga pripravljene židovski verski fanatiki potegnili s stola. Z dvema drugima govornikoma se je zgodilo ravnotako. Na to je nastopila policija, ki je po svoji navadi čestila ulice.

HUDOMUŠNI KANDIDAT.

Wichita, Kans., 8. oktobra. — V Augusti, malem mestecu, dvajset milj od tukaj, imajo baje tako slabe ceste, da ugasne zadnja luč. Če so policaji dobili avtomobil brez zadnje luči, so aretirali voznika. Do večeraj se je nabralo v mestni bastilji do šest takih grešnikov.

Zvečer je prijel v mesto na beleu William Peel, kandidat za kongresnika. Belec je imel na repu privezano luč. Občinstvo se je smejalo temu dovtipu, ki pa ni bil nič več mestni policiji. Policija je aretirala Peela radi nedostojnega obnašanja in ga vtaknila v lujno. Občinstvu je bilo to nasilje odveč, vdrlo je v mestno ječo in izpustilo vse arestante. Mestnega maršala in njegove tri pomožnike so odgnali iz mesta in jih tam izpustili.

Nabirajte naročnike za dnevnik "Prosveta"!

Četrta milijona dolarjev potrošijo mogotci na teden v cestno-železniški stavki.

New York, 8. oktobra. — Odborniki cestno-železniške strokovne organizacije cenijo, da Interborough Rapid Transit družba potroši najmanj \$250,000 na teden, da bi združila stavko cestno-železniških uslužbencev. Stavka je stala družbo do sedaj pet milijonov dolarjev. Neki odbornik cestno-železniške unije je dejal: "V neki cestno-železniški stavki, v kateri sem bil prizadet pred mnogimi leti, je predsednik družbe priznal, da se prave škode na materialu in vozovih ne bo nikdar dognalo. Povedal je, na koliko cenijo škodo pri vsakem vozu, toda priznal je, da je resnična škoda mnogo višja."

Organizacija je do sedaj izdala za stavko \$55,000, pravzaprav manj, ker je mnogo uslužbencev dobilo začasno delo, večina pa so še podpre iz strokovnega fonda. Cestno-železniški uslužbenci so dejali, da največ škodo napravijo mladenčiči in nezmožni stariki, ki tvorijo veliko nevarnost na poulični železnici. Kljub temu je družba trmoglava.

STRAŠNA SMRT V MOČVIRJU.

Golden, Colo., 8. oktobra. — Strašno smrt je storil Samuel D. Barry, livski stanovnik v Golden, ko je všel podšerifu Orville L. Dennisu, ki ga je peljal iz New Orleansa v Golden, da se zagovarja radi konjske tatvine.

Barry je skočil iz vlaka Santa Fe železnice blizu Guthrieja, Okla, ko je vlak vozil s hitrico 50 milj v uri mimo močvirja.

Vstavili so vlak in našli krvavo sled, ki je vodila direktno v močvirje, ki je pričenovalo kakih 25 čevljev od železniške proge. Svetili so z lučjo in ko so se približali močvirju, so jih naskočile strupene kače. Železniški uslužbenci so potegnili podšerifa nazaj, ko je hotel iti do mesta, kjer se je sled izgubila. Reklj so mu, da bi bil samomor in da se je Barry pogreznil v močvirju, v zadnjem trenutku so ga pikale pa strupene kače. Vrnili so se na vlak brez uspeha.

Podšerif Dennis je v Guthrieju izstopil iz vlaka in je brezjavno obvestil vsa mesta in sela okoli močvirja o begu arestanta. Razpisal je tudi \$100 nagrade.

Stanovniki pravijo, da se je Barry pogreznil v močvirju, ko je vanj planil v temi. O tem ne more nihče dvomiti. Strupene kače so pa njegovo smrt povzročile v par minutah. Močvirje je ponoči nevarno celo za domačine.

VREME.

Chicago in okolica: V ponedeljek oblačno in dež; v torek jasno in mrzlo.

Illinois: Oblačno, mrzlo in deževno vreme v ponedeljek; v torek jasno in mrzlo.

Missouri: V torek jasno in mrzlo.

Wisconsin: Deloma oblačno in mrzlo v torek.

Temperatura zadnjih 24 ur (Chicago in okolica): Najvišja 85, najnižja 55.

Shermanu je upadel pogum.

Na mara debate z Gompersom, da bi dokazal očitke.

Springfield, Ill., 8. oktobra. — Illinoiski senator Lawrence Y. Sherman je svoječasno napadel Samuel Gompersa, predsednika delavske federacije, v senatni zbornici. Očital mu je, da podpira nezakonita dejanja in zagovarja dinamitarde. To je bilo seveda Gompersu preveč, kateremu se mora priznati, da je precej konservativni delavski vodja.

Po tem napadu je Gompers pozval senatorja na dvoboj, ne z orožjem, ampak z una svitlim mečem, kar je tudi popolnoma pravilno. Izjavil je, da je pripravljen vsaki trenutek dokazati v javni debati na javnem shodu, da ga je senator napadel po krivici.

Zdaj je Olander, tajnik Ameriške delavske federacije v državi Illinois, poslal senatorju poziv za javno debato. Vsakdo je pričakoval, da senator Sherman pobere rjavkavo, pride na javni shod in dokáže, kar je očital Gompersu. Senator Sherman ni tega storil, ampak je stisnil rep med noge in dejal: "Napredni ljudje so sporočili: 'Napredni sem svojo izjavo glede mr. Gompersa in on lahko svobodno odgovori, kadar hoče. To je dežela svobode govora in tiska. Ne smem na govorniški oder in se ne izjavim v javno debato s človekom, ki je tako žalji zakone kot mr. Gompers.'"

Senator Sherman je bil očiten, ker ni hče ne razume svobode govora in tiska na ta način, da se lahko svobodno natoletje svojega bližnjika. Človek, ki obdolži drugega človeka dejanja, ki se ne strinja z nazori napadenega človeka o časti, mora biti toliko gentleman, da gre na govorniški oder in v javni debati dokáže, kar mu je očit, če hoče, da mu ljudje verjamejo. Kdor stisne rep med noge, potem ko je očitke zalučal v javnost, ne more pričakovati, da mu pametni ljudje, še kaj verjamejo.

ČUDNA POJEDINA.

New York, 8. oktobra. — Joseph Krill iz Cornwalla je priredil veliko pojedino za svoje znance in prijatelje, ni pa na vabilu naznani, kakaj prireja tako slavnost. Njegovi prijatelji in znanci so razmišljali, ali dalj niso prišli kot do ugrabljanja.

Ko so prijatelji in znanci sedeli pri obloženih mizah in bili židani volje, je vstal Krill in jim vselega obraza povedal tole novice:

"Dame in gospodje! Mnogi izmed vas so me vprašali radi današnje slavnosti. Povedal vam bom, kakaj sem jo priredil. Pred tri in dvajsetimi leti se je moja žena odločila, da pobegne z drugim moškim. Pustila me je s tremi majhnimi otroci. Skušal sem jo najti, pa nisem imel uspeha do zadnjega tedna, ko sem izvedel, da je mrtva.

"Bilo je največje veselje v mojem življenju, ko sem izvedel, da je odšla za vedno. Pozval sem vas, da ta dogodek slavnostno praznujem in da se veselite z menoj."

Knjigovezniški delavci stavkajo.

New York, 8. okt. — Okoli 1500 knjigovezniških delavcev — moških in žensk — je zastavkalo. Mnogo delodajalcev, ki so bili brezbržni napram delavskim zahtevam, so pripravljene pogajati se z organizacijo. Tem delodajalcem je org. odgovorila, da se naj glasijo neki dan v teden. Pri delodajalcih, ki so že pred par tedni rekli, da so pri volji podpisati pogodbo, so se delavci vrnili na delo.

RUMUNCI IZGUBILI KRONŠTAT, NOVA OFENZIVA OB SOMI, ZAVEZNIŠKE ZMAGE NA BALKANU.

ZADNJE VESTI.

Berlin, 9. okt. — Iz zadnjega uradnega poročila: Rumunci se umičejo na vsi istočni fronti. Naše čete se reokupirale Kronštad.

Bukarešt, 9. okt. — Iz uradnega poročila: Pred veliko silo sovražnika, zlasti Nemcev, so se naše čete previdno umaknile iz doline Alt in okoliša Hermanštata, Fogarasa in Kronštata na strategične pozicije v obmejnih Karpatih, da zagotovijo močno obrambo štirih prelazov iz Rumunije v Kronštad.

SPLOŠEN PREGLED.

FRANCIJA: Angleži in Francozi so začeli v soboto s peto ofenzivo ob Somi na deset milj dolgi fronti. Vas Le Sars, tri milje od Bapaume, in nemške pozicije iztočno od te vasi so v angleških rokah. Angleži so se pomaknili za pol milje proti Bapaumi. Francozi so osvojili tri četrte milje nemških pozicij severnoiztočno od Morvala in se približali višinam Sully Sallisela; dvesto jardov železnice, ki teče iz Peronne v Bapaume, je pod kontrolo Francozov. Dalje so Francozi okupirali del pobočja na hribu št. 130 in južni ter južnozahodni obseg hriba št. 130. Vast, 5 milj od Sullyja, je bila osvojena. Francozi so zavezniški zabili močno zagodo in četrto nemško obrambno črto med Bapaume in Peronne. Berlin taji — kakor po navadi — angleško-francoske vspehe in pravi, da so bili sovražni napadi večidel potlačeni. Pred Verdunom se vrši artilerijska kanonada.

DOBRODŽA: Rusko-rumunska ofenziva se nadaljuje s pojačano silo. Neuradna poročila iz Petrograda se glase, da se je izkazala večja ruska armada v rumunskem pristanišču Konstanca in pridružili se rusko-rumunskim četam ob Donavi je napadla Maekensenovo desno krilo. Glasom poročil iz Bukarešte in Petrograda so Bolgaro-Nemci izgubili več hribovitih pozicij. Brezlična brzjavka iz Rima naznana, da so Rumunci v drugič prekorčili Donavo v večji armadi; ta vest ni nikjer potrjena. Berlin poroča na kratko, da so bili odbiti napadi sovražnika na raznih krajih med Donavo in Črnim morjem.

MACEDONIJA: Zavezniške armade so v ofenzivi na vsi črti. Glasom poročil iz Soluna so Angleži okupirali več vasi iztočno od Strumice in na levem krilu fronte Britskajo Srbi in Francozi bližje Bitolja; v okolišu Vardarja so prišli Italijani z ofenzivo. Berlin in Sofija zanikujeta vse pridobitve zavezniškov in pravita, da so bili napadi ustavljeni.

SEDMOGRASKO: Berlin je v soboto poročal o drugi veliki zmagi Avstrijev in Nemcev pod generalom Falkenhaynom v okolišu gorovja Fogarasa. Rumunci so bili vrženi preko dveh rek Alt in Homorod. Bukarešt je priznal, da so se rumunske čete umaknile pred sovražno premočjo. Zadnja poročila iz te fronte govore o nadaljnjem umikanju Rumuncev, dočim javlja Bukarešt, da so rumunske čete začele z novo ofenzivo v okolišu Petrosenja.

GALICIJA IN VOLINIJA: V ruskem teatru vojne od Koyela doli do pozicij južno od Lvova se vrše stahoviti boji. Dve mogočni armadi, nemško-avstrijska in ruska, se zaganjata neprestano druga v drugo, kakor da bi hoteli merit do vsilka njunih moči in odločiti bojevanje na tej fronti, preden nastopi zima. Najhujše bitke

se vrše okrog železnice Brod-Lvov in na jugu v bližini Hallia. Petrograd javlja o majhnih vspehih in Berlin poroča o odbitih napadih in reokupaciji izgubljenih pozicij. To dokazuje, da ruska ofenziva, ki prekaša vse dosedanje na tej fronti, še ni dosegla preracunane vspeha.

ITALIJANSKA FRONTA: Rim poroča o okupaciji druge gore na Tirolskem in porazu manjših avstrijskih oddelkov. Iz Dunaja ni poročila.

KAVKAZIJA: Ruska ofenziva zapadno od Trebizonda se nadaljuje. Petrograd javlja, da so Rusi vzeli utrdbe Petra Kala, ki se nahajajo 45 milj zapadno od Trebizonda.

PETA ZAVEZNIŠKA OFENZIVA OB SOMI.

London, 8. okt. — (Uradno). Večera popoldne so naše čete kooperativno s Francozi napadle Nemce od ceste Albert—Bapaume do Lesboeuftsa. Med Guedecourtom in Lesboeuftsom smo pomaknili našo bojno črto za pol milje in okupirali vas Le Sars in nemške pozicije na istočni in zapadni strani te vasi. Ujeti Nemci se niso prešteli. Napadajočim četam so dobili štiri milje naših strelj.

Uradno poročilo: V soboto so naše infanterija skupno z Angleži napadla nemško fronto od Morvala do Bouchevesnesa in z velikim vspehom dosegla svoj cilj. Naša črta se je pomaknila za tri četrte milje severnoiztočno od Morvala do zapadnega pobočja na grebeni Sully—Sallisela; dalje je padla v naše roke bapaumska cesta od Sullyja do zapadnega in južnozahodnega obzora gozda St. Pierre—Vaast. Proti jugu smo osvojili pozicije na hribu št. 130 in ozemlje do Bouchevesnesa. Do zdaj smo našli 400 nemških vjetnikov in petdeset strojnih pušk. Severno od Sallisela je prišlo pod ogenj naših topov veliko zbirališče nemških čet. Južno od Some in na desnem bregu Mase (Verdun) se vrše artilerijski dvoboj.

Berlin, 8. okt. — (Uradno). Velika artilerijska bitka ob Somi se je razširila od Anere in je bila posebno vroča v bližini Some in na obeh straneh Verdunovillersa. Zastor našega topniškega ognja je potlačil sovražne infanterijske napade med Anero in Some in dalje med Lesboeuftsom in Bouchevesnesom. Edino južnozahodno od Sullyja je prišlo do spopada mož proti možu, kjer so francoske čete udrele v našo črto. Francoski napadi na fronti Deucourt—Vermandovillers—Lihon so bili odbiti po naših hrabrih schlesvickih četah.

STRAHOVITI BOJI V GALICIJI

Petrograd, 8. okt. — (Uradno). V severnozahodni okolici Bulnova do točke severnoiztočno od Svinicev so Nemci izvršili možan protinapad, ki je imel namen reokupirati nemški zakop, katerega smo osvojili prejšnji dan. Protinapad je bil doela razbit. V okolišu Cenijeve, Zlate Lipe, Šabalna, Potutorija in Mašikova se nadaljuje vroča bitka. Sovražnik je poskušal reokupirati izgubljeno ozemlje, toda naše čete so odbile štiri protinapade zaporedoma in povzročile sovražniku ogromne izgube.

Berlin, 8. okt. — (Uradno). Število ruskih vjetnikov blizu Butkova in pri Sereci je naraslo na 300. Strahoviti ruski napadi na (Dalje na 3. str., 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LITNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Skoplat se ne

vrtačo

Narodna: Zedinjena država (Ivan Či-

žar): in Kanada \$5 na leto, \$1.50 na pol leta

in \$1.50 na tri mesece; Chicago in Boston \$4.50

na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 na tri

mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National

Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays

OWNED BY SLOVENE NATIONAL

BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chi-

cago) and Canada \$5 per year; Chicago and

foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Organizirano delavstvo zmaguje.

Ne more se podedenjavati zmage organiziranih železničarjev in prihodnji zgodovinarji bodo pisali o osemurnem delavniku za železničarje kot o veliki zmagi, ki jo je organizirano delavstvo doseglo brez stavke. Mnogo ljudi se ne zaveda dalekosežnosti te delavske zmage, razumejo jo pa dobro tepeni železniški magnati.

In zakaj so bili železniški kralji tepeni, ko je stvar prišla v kongresu na razpravo? Za zmago železničarjev govorita dva vzroka.

Železničarji so bili s strokovnega stališča perfektno organizirani. Organizirali so se skozi trideset let in zadnja leta so ustanovili tudi močan bojni sklad, ki naj služi za izplačevanje podpor ob času stavke, za podpiranje žrtve, ki jih doleti kapitalistična jeza, in za legalne bitke na sodiščih. O splošni stavki so glasovali dvakrat in izid glasovanja je bil vedno isti, dasiravno so med prvimi drugim glasovanjem železniški kralji potrošili lepe tisočake, da bi drugo splošno glasovanje imelo zanje ugoden izid. Železniške družbe bi bile zadovoljne, če bi številni glasov za splošni stavko padlo vsaj za 15 odstotkov, ker bi bilo dokazano, da je sloga med železniškimi uslužbenci razbita ali da tako šepa, da splošna stavka ne more biti uspeh, če bo proglašena. Železniške družbe so izdale lep denar za kapitalistično časopisje, ki je imelo nalogo, da z vzbujanjem stanovskih strasti razdvoji železniške uslužbenec. Dovedati je hotelo, da so strojevodje nekakšni aristokratje med železničarji. Za njih stan ni častno, če se družijo s kurjači, ki so njim podrejeni. Sugerirali so njim, da se zavirajo sploh ne morejo primerjati z njimi, ker se jim ni treba učiti rokodelstva in se za tako službo v kratkem času lahko izuri in izuči vsakega navadnega težaka. Zaviravcem in kurjačem so pripovedovali nekaj drugega. Rekli so jim, da ni pravičeno, da imajo strojevodje tako visoko plačo, da bodo družbe zanje že nekaj storile in bodo njih želje vzele v pretes. S takimi članki, okrožnicami in govoricami so železniške družbe hotele zanesti razdor med železničarje, ker so vedele, če se jim namen posreči, da bodo železničarji tepeni.

Organizacije železniških uslužbencev so lahko nastopile proti nahiraracijam železniških družb. In urje so na razpolago močan sklad da so lahko izdale okrožnice in tako obvestile svoje člane ob vsakem koraku železniških družb. Poiskale so poročila posebno delavskemu časopisju, da seznanijo tako javnost z zahtevami železničarjev in situacijo.

Prišel je čas drugega splošnega glasovanja. Železničarji so zopet solidarno glasovali za splošno stavko kot prvi. Proti stavki je glasovalo le nekaj najetih volonov, prisluškovalcev in nekaj starih, mimo katerih je šel duh časa. Zlagi so železniške družbe spoznale, da prihaja zanje poraz, ker so železniški uslužbenec složni in te sloge ne razbije nobena kapitalistična zvina, a podale se niso.

Prišlo se igrati politiko. Ptiča noga, ki ob nevarnosti vtakne glav v pesek, da ne vidi nič, kaj se godi krog njega. Tako so storile tudi železniške družbe. Vedele so, da se solidarnost železniških uslužbencev ne more razbiti in da pri

de skoraj gotovo do splošne stavke, že odklonijo osemurni delavnik. Znano jim je bilo, da bi se vsa jeza njih kapitalističnih tovarišev — industrijalcev obrnila proti njim, ker je konjunktura za trg ugodna in bi le trmoglavost in netaktičen nastop železniških kraljev ustavila kolesje v industriji. Železniške družbe so kljub taki situaciji rekly: "Nikdar ne dovolimo osemurnega delavnika."

Politika ptiča noja je bila igrana s premislekom. Železniške družbe so vedele, če se postavijo na stališče, da ne dovolijo nič, da mora kongres poseči vmes in odvrti nevarnost, ki ne ugroža le železniških kraljev, ampak preti vsaj industriji. Znano jim je bilo tudi, kako bo kongres odločil, ker smo pred splošnimi volitvami. Glasov 400,000 železniških uslužbencev, ki imajo zopet toliko prijateljev in znancev se ne more prezreti. Ne more se iti mimo dveh milijonov strokovno organiziranih delavcev, kakor da bi jih ne bilo v Ameriki. Železniški kralji so torej že naprej vedeli, da bodo poraženi, ali odnehali niso in so pritirali zadevo pred kongres, da odloči proti njim in da lahko igrajo ulogo začasno premaganega, ki ima še vedno priliko, da ob ugodnem času izravna poraz na ta način, da ga ne občuti.

Zdaj vidimo železniške kralje zopet v volilni bojni vihr. Direktno ne nastopajo, temveč govore zanje njih politični gromovniki, ki mrevirajo osemurni delavnik na vse načine, da kapitalistom pokazuje srečo veselja.

Prva bitka za osemurni delavnik je končala za železničarje s popolno zmago, ker so dobro strokovno organizirani in se je vršila tik pred splošnimi volitvami. Če bo druga bitka, ki se je pričela z volilno borbo, zanje zmaga, je v očigled ameriških političnih razmer danes še nereseno vprašanje. Če bo oddanih za socialističnega predsedniškega kandidata dva milijona glasov in pride v kongres do 20 ali več socialističnih kongresnikov, potem je tudi druga bitka za železničarje dobljena.

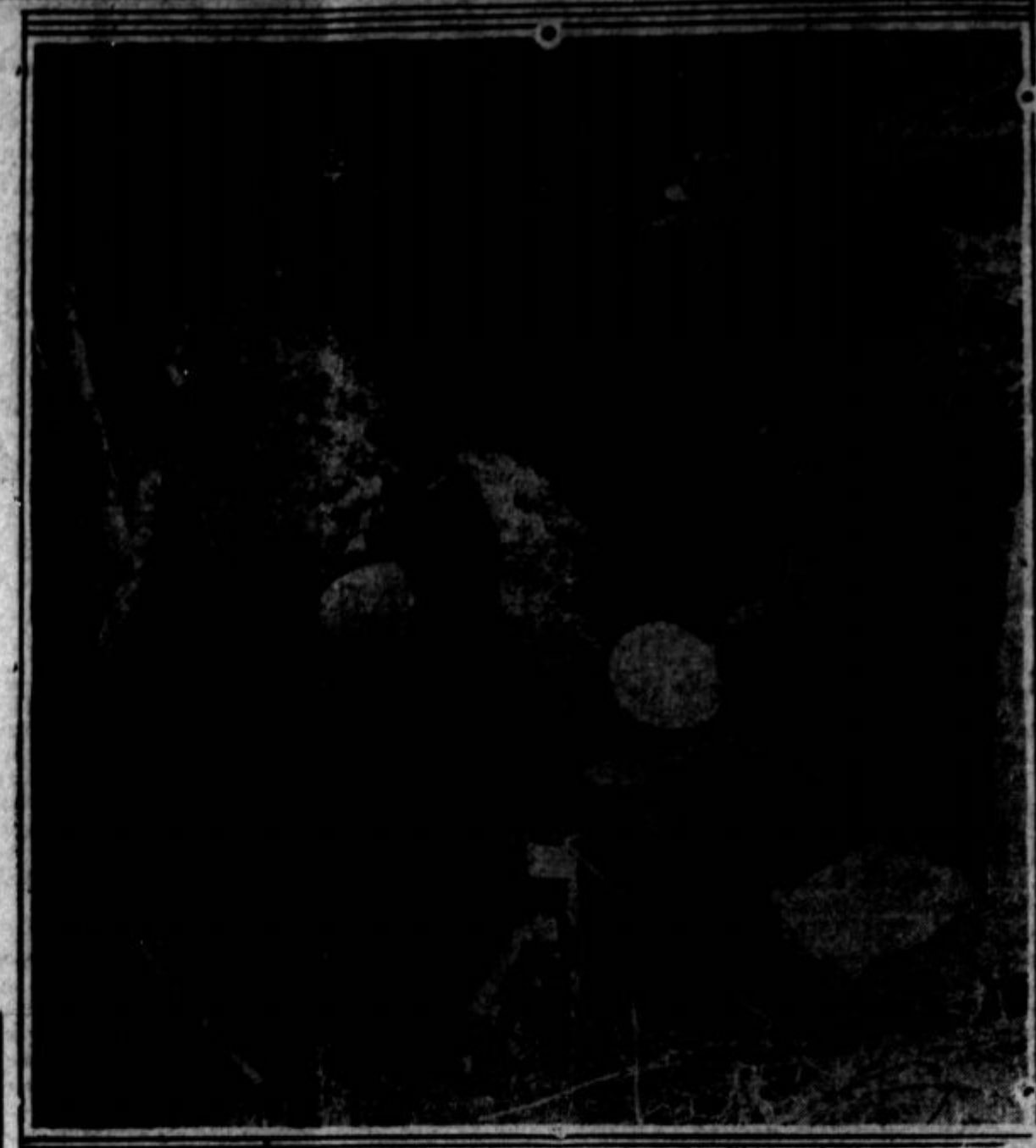
Industrijalni in denarni mogotci bi spoznali, da se ameriškega delavstva ne more več vleči za nos z "dobrimi in slabimi možmi," ampak da delavstvo postaja razredno zavedno in nastopa v politiki kot razred. V takem slučaju je pa boljše odnehati, da ne postane prehitro dan.

Da delavstvo zmaguje in so zmage trajne vrednosti, mora biti organizirano strokovno in politično.

DOPISI.

Aurora, Minn.
Kot je čitateljem Prosvete že znano, je stavka v našem železnem okrožju končala s porazom nas delavcev. Krivo je to, ker ni treba učiti rokodelstva in se za tako službo v kratkem času lahko izuri in izuči vsakega navadnega težaka. Zaviravcem in kurjačem so pripovedovali nekaj drugega. Rekli so jim, da ni pravičeno, da imajo strojevodje tako visoko plačo, da bodo družbe zanje že nekaj storile in bodo njih želje vzele v pretes. S takimi članki, okrožnicami in govoricami so železniške družbe hotele zanesti razdor med železničarje, ker so vedele, če se jim namen posreči, da bodo železničarji tepeni.

Lucerne Mines, Pa.
Sicer se ne nadejam, da bo ta dopis zagledal beli dan, ampak uredniški koš bode menda pokrovitelj teh vrstic moje skromnosti. A jaz se ne oziram na to, češ: pogum velja! V tukajšnjih premogovih se dela vsaki dan. Zasluzek je pa odvisen kot drugod od prostora in delavca in vozov večkrat primanjkuje. Delo je sedaj že teško dobiti. Na društvenem polju smo sedaj zopet nekaj na boljšem, ker imamo poleg prejšnjih dveh slovenskih društev sedaj še eno novo S. N. P. J., katero mislim je bode kmalu vselo kvišku proti cilju. Slovenskih Adamihih sinov je tukaj lepo število, le žal, da je Evinih hčera tako malo, pa še tiste niso za nas sance nobenega pomena, ker so ene premlade, druge pa že omožene. Tako nimamo ob nevihtah, ki se nam prikrađejo v srce nobene tolažnice. Zastonj molimo ob takih prilikah litanije "Mieka, Johaneca, Pepeca in Franeka, Tonca, Polonca, usmilite se nas in nas vklepite in baje tako sladki zakonski rakouski jarem! Niti na take v srce segajoče besede ni odmeva.

David Lloyd-George, angleški vojni minister, (na vrhu) v okupiranem nemškem zakupu na francoski fronti. Na levi v klobuku in s brado je francoski minister za municije M. Thomas.

Menda bi bilo najbolje, ko bi se vrgel človek po izgledu kakoga puševnika. Žal le, da brez dela je težko obstati v današnji družbi, zato se moramo vdati usodi in spraviati premogovnim baronom na dan črni biser.

Novburg, O.
Par besed od nas, da ne boste mislili, da sploh.

Z delom gre še precej dobro in tudi delo se dobi, samo kaj ptiča dela ni lahko dobiti in tudi plača je bolj mraša. Nedavno so nam plačo nekoliko povzeli, a v našem žepu se to zelo malo pozna, ker se vse draži. Ako bi se bližali poletju, prosil bi Mr. Gajžlo, da bi mi poslal frakelj črnila za noge barvati, ker bi na ta način nekaj prihranil pri nogavicah. Ker pa je zima pred durmi, pa nimam v Gajžlin patent dosti zaupanja.

Na društvenem polju nismo za duji. Igramo društva, ki spadajo k različnim zvezam in jednotam. Med temi je tudi eno, ki spada k S. N. P. J. in ki prav lepo napreduje. Imamo tudi eno samostojno društvo, ki šteje že nad osemdeset članov, dasi je še mlado. Vkljub temu pa, da imamo vsa mogoča podpora društva v naselbini, se večkrat primeri, da umrje rojak, ki ne spada k nobenemu društvu. Kaj je temu krivo, ne vem. Mislim pa, da leži precej krivde na gospodarjih (boardingbossih), ki imajo take fante na stanovanju. Vsak, ki ima boarderje, bi moral gledati, da so vsi zavarovani za slučaj nesreče, pa bi odpadlo mnogo "trubla" in beračenja.

Imamo tudi pevsko društvo "Zvon," ki nas razveseljuje z lepimi slovenskim petjem. Kakor sem slikal, priredilo bo imenovano društvo v kratkem zabavni večer. Spet se nam obeta nekaj lepega in "fletnega." Ampak jaz se skoraj bojim vdeležiti take prireditve, ker potem ne morem prajditve, dokler "v hribih se dela dan..." Pa skoro bi bil pozabil povedati, kdaj bo ta veselica. Torej, da boste vedeli: v soboto 14. oktobra zvečer in sicer v Plutovi dvorani.

Začetek ob sedmih zvečer, ali na kadar kdo pride. Konec, ko zapoje jutranji zvonec! Skrbjeno ne bo samo za usesa, dušo in srec, ampak kar je zelo važno, tudi za grla in želodec. Torej samo vatopnice si preskrbite pri članih, pa boste imeli pristo zabavo. Pa ne mislite na tako prsto zabavo, kot jo je imel Gajžla nekje, kaj jaz vem kje!

Naročnik.
Gübert Minn.

Da ne boste mislili, da sem kak visokošolec, moram že naprej povedati, da takih zverin bi zastonj

inkali v vasi User, odkoder sem šel jaz s trebuchom za kruhom. Vkljub temu pa, da nisem kak visokoštudirani gospod, hočem se vaceo malo pobaviti z dopisom g. F. C. kteri je bil priobčen v Nar. Vestniku.

Dopisnik F. C. se pritožuje, da smo delavec vedno tepeni in to mu prav rad potrdim, ker sam skušam. Da bi bili pa zato, ker nas gotovi voditelji zvabijo na led in potem pustijo, kot se F. C. izraža to pa ne drži. Organizatorji niso nikogar s silo spravili na štrajk. Priporočali so nam, da bodimo složni in stojmo trdno in neomahljivo, pa bo zmaga sigurno naša. Zmagali bi bili prav gotovo, če bi bili vsi poslušali naše organizatorje in se ravnali po njih nasvetih. Seveda, če pa delavec sami sebi nečejo dobro, če jih gre pretežna večina skebat, mesto, da bi se solidarno borili za delavsko pravo, potem tudi organizatorji ne morejo čudežnim potom pričarati zmage. Kdo ve, če je sam učeni F. C. bil med štrajkarji!

Za vzgled nam stavi organizacije železničarjev. Res je, železničarji imajo veliko in močno organizacijo in dosegli so lepo zmago — ker so solidarni in organizirani. Prepričan sem pa popolnoma, da železničarji niso vprašali nobenega "reverenda" za svet, da li se naj organizirajo ali ne. (Če bi ga bili, bi jim bil najbrž odsvetoval.) Tudi niso vprašali kakšnih reverendov, če smejjo zaštrajkati ali ne.

Ko se je ustanovila S. N. P. J., najboljša slovenska podpora organizacija, so vsi mogoči reverendi kričali proti, in ravno tako so bili tu v Minnesoti leta 1907 vsi maziljenci proti W. F. of M. Vsak je bil takoj zapisan samemu "bognasvarju," če je pristopil tej uniji! Pa kdaj si že videl kakoga reverenda, ki bi zagovarjal nekaj, kar je v korist delavstva?

Dieni F. C. nadalje joku, da smo zgubili tri mesece, pridobili pa nič in da bi bila stvar popolnoma drugače izpadla, če bi ne bilo zraven teh preklicanih socialistov! Pred devetimi leti, ko smo imeli štrajk tu na Mesaba Range, so socialisti štrajkali, vsi pobožni, bogomolni katoličani so pa delali. Po logiki F. C. bili so tudi takrat socialisti krivi, da je bil štrajk zgubljen!

Hudo je dopisniku F. C. za dolariki, ktere smo štrajkarji plačevali, da so potem "voditelji" rasločno živeli po najboljših hotelih. Če kaj vem, je on tisti, ki se ima najmanj pritoževati za tisti dolar, ki ga je plačal organizaciji. Kako razkošno so voditelji živeli v Duluthu, se pa vidi iz tega, da so zahajali v City Restavrant, ali v Detroit Restavrant. Videl sem jih sam parkrat opoldne v imenovanih restavracijah. Če je življenje po takih restavracijah kakšen

"luksus," naj povedo tisti, ki jih poznajo. Morda prihajajo tje na kosilo tudi duluthski milijonarji in reverendi!

Ali so voditelji Tresea, Searlet in Smith v najboljšem hotelu? In zakaj se nahajajo v tistem miranem "stanovanju"? Ali ne zato, ker so delovali zato, da se razmerje delavcev izboljšajo?

Dopisnik F. C. tudi trdi, da je bila stavka napačno prišeta. Kdo mu je to povedal, ne vem. Najbrž kakšen reverend. Saj so baje celo člani S. N. P. J. vprašali gotovega maršaljenca za svet kaj storiti! Kdo se ne smeje! S. N. P. J. in njeni člani lahko izhajajo brez nasvetov svetih mož. Če bi bili nje poslušali bil bi S. N. P. J. že davno vrneg poctrat.

Dičnega F. C. tudi zelo skrbi, koliko delavskih žuljev se je oprile agitatorie E. G. Flynn, ki se je baje valjala v razkožju Holland hotela. Čudno, da se ravno za ženske toliko zanima. Zakaj ne bi šel rajše vprašati koliko milijonov dolarjev se je prijelo različnih maziljencev, ki prodajajo nezavednim ljudem stole, lote in krone "na onem svetu."

Sploh pa je F. C. nož, ki reže na obe strani — rojaki čuvajte se ga!

Jože iz Usera.

Collinwood, O.

Delavske razmere so tukaj še dosti ugodne, dela se vsaki dan in tudi delo mislim, da se lahko dobi. Vsak dan se čita v listih, da tu ali tam delavce rabijo. List "Plain Dealer" večkrat prinese poziv: "Pridi jutri in prinesi 'lunch' seboj, da boš mogel takoj začeti z delom!" Nikoli sicer ne pove, koliko se plača, nikdar pa ne pozabi povedati, da je treba "lunch" seboj prinesiti. Razume se, da je težko delati cel dan ob sani kavi, ali lahkem zajterku, posebno če je treba delati trdo — kar je v največ slučajih.

Kar se tiče delavske organizacije in podpornih jednot, Cleveland in Collinwood dobro napreduje. Da se delavstvo zaveda, pokazalo se je prav lepo na delavski dan (Labor Day), ko smo umijski delavci korakali po mestu do Public Square, kjer je igrala godba. Res, da ni še vse delavstvo organizirano, zato je treba onim, ki še niso pri organizaciji dati dober vzgled in polagoma bodo vsi delavci stopili v unijo. Saj tudi v podporno organizacijo ni mogoče nekterih z lepa dobiti, polagoma pa le sprevidijo korist istih in pristopijo.

Volilna kampanja je v polnem tiru listi kričijo o Wilsonu in Hughesu, o predsedniškem kandidatu Bensonu, pa ne črhnejo besedi. Pred kratkim se je mudil Mr. Benson v Clevelandu. Imel je krasen govor in vse mu je ploška-

lo. Rojaki ne pozabite oddati volilni dan vaše glasove za A. J. Benson. Je sploh za kampanjo svetlo kaj lahko mi delavci dajmo. Mi nimamo milijonov republikancev in demokrati, to imamo glasove in lahko toliko možje naše delavske stranke v stavodajo, če le hočemo!

John Prudich,
član dr. V Boj, S. N. P. J.

DELAVSKE VESTI

Komisija za osemurni delav prične z delom v Chicago.
Washington, 8. oktobra. Komisija, ki jo je imenoval predsednik Wilson, da preišče pogoje osemurnega delavnika na železnih cestih prične z delom v Chicago. Komisarji Goethals, Ruben Clark se snidejo v kratkem, da vrše načrt za delo.

Zmaga na Staten Islandu.
New York, 8. okt. — Stavka Staten Islandu, ki pripada Greater New Yorku in je od ljen 20 minut od Manhattanu končana in uslužbenec so se govorniki vrnili na delo po kratki in odločilni stavki.

Nova pogodba je podpisana.
31. marca 1918. Družba je odbor za pritožbe, ki ga izkušeni uslužbenec. Plača je povisana 2 in pol odstotka. Uslužbenec operirajo snežne pluge, dobe in četrtino, tisti, ki niso drugje na dan 20 centov pribol. Motorniki dobe stole, ki so na li do sedaj stati.

Prvi socialistični senator bo gođe izvoljen v Nevadi.
Beno, Nev., 8. okt. — Socialna kampanja v Nevadi je v nem tiru. Shodi so dobro oblikovani ljudstvo pazno poslušati stične govornike. Benson in patrick ne bodeda dobila manj 7000—8000 glasov.

Spor med mlekarškimi družin in farmarji še ni poravnal.
New York, 8. okt. — Splošno sodilo, da je spor med farmarji in mlekarškimi družinami končan je največja družba Borden volji plačati zahtevano ceno. 6. dan so se pogajanja razbita, mlekarška vojna se nadaljuje.

Poštni uslužbenec zahtevajo urni delavnik.
Washington, D. C., 8. okt. Thomas Flaherty, tajnik organizacije poštne uslužbenec, pozoril predsednika Wilsona, poštne uradniki delajo v več mestih kot Chicago, New York, Boston, Cleveland itd. več ur sem ur na dan, dasiravno so pravi, da smejjo delati več ur sem ur le v najskrajnejši sila. Poštne uradniki delajo v velikih stih po deset, enajst in celo najst ur.

Flaherty povdarja, da je v Chicago v prvih šestih mesecih imelo 800 uradnikov 105 ur časa. Od julija sem se pa na re obračajo na slabo.

Za naše farmarje

Kakšna tla so dobra za svinje.
Za svinjak se priporoča tna tla, ki naj bodo tako narejena, da se gnojnica sproti odtegnjarku, ki skozenj ne more priti do prasičev. Cementen tlak je zimi pač mrzel, zato naj se v času ka kočji položi iz desek lahki zbit tako veliki oder, da se lahko na njem leže. Leseni prasičji ni kmalu slabšega, ki prazen prostor pod tlemi, da zi vleče. Lesena tla, če ni splošno praznega prostora, sicer niso pačna, a niso trpežna in se razkuzijo, če pride v svinjak ka kužna bolezen.

ZAPOMNITE SI!

Dopis, ki drži na znamenju in vstati in se drobiti in poročila, ki se tičejo svet, ter vse, kar je v zvezi z uredništvom se pošilja na sledeči naslov: "PROSVETA" (Uredniški oddelk), 2657 So. Lawndale Ave., Chicago. Naročilna, oglaš, spreminjanje slovo, pritožbe glede uredniškega blaznija lista, poročila zastopnikov, da naročilnik, devar za oglaš, ter druge delavske politične, ter vse, kar je v zvezi s sledočimi zadevami naj se pošilja na sledeči naslov: "PROSVETA" (Uredniški oddelk), 2657 So. Lawndale Ave., Chicago. Ako to storite, tedaj pride do poslane stvari takoj v pravo roko vašemu uredniku. Če torej želite, da se vaša beseda, držite se tega!

**Evropska vojna in
inozemne vesti.**

(Nadaljevanje iz prejšnjega)

Evropske strani Zlate Lipice so napadli že od večeraj zjutraj; do sedaj so bili vsi napadi odbiti z nepomembnimi izgubami za Ruso. Nekaj manjših pozicij južno od Tirova smo odstopili. Rusom. Južno od Brzezani smo reokupirali vrhovi, kateri je bila v sovražnih rokah od 30. sept.

**RUMUNSKA OFENZIVA
VA DOBRUDZI.**

Bukarešt, 8. okt. — (Uradno). Naše čete v Dobrudzi so napadle in osvojile sovražne grunde in okupirale bolgarske zakope. V celotnem so izvršili Nemci in Bolgari sovražni napad, ki je bil odbit na celi poti.

Petrograd, 8. okt. — Večja ruska armada se je izkrcala v rumunjskem pristanišču Konstanca in se pripravila na napad ob Donavi. Dobrudzi. Rusi so okupirali dve vasi in celo vrsto višin med njimi na desnem bregu nemško-bolgarske armade.

Berlin, 8. okt. — (Uradno). Rumunjski napadi na različnih krajih med Donavo in Črnim morjem so bili odbiti.

Sofija, 8. okt. — (Uradno). Po večeraj sovražni napadi na črto Kavradži—Amzaceja—Perveli v Dobrudzi so se razbili pod ognjem naših topov.

**SAVEZNIŠKA OFENZIVA V
MACEDONIJI.**

Solun via London, 8. okt. — (Uradno). Angleške čete so večeraj okupirale sledeče vasi na istočnem bregu reke Strumice: Agomah, Komarjan, Hirisian, Kamila, Kulanak in Erisan. V petek ponoči so odbili bolgarski protinapad na Nevoljen in vjeli nekaj Bolgarov.

Solun via Pariz, 8. okt. — (Uradno). Na fronti ob Strumici so Bolgari priredili protinapad na severni, toda Angleži so ga odbili in pogнали Bolgare v beg. V obojnici jezera Butkovo so pričele talijanske čete z ofenzivo. Srbska ofenziva se razvija na hribovih Reznik—Sokol in prednji srbski oddelki so dospeli v dolino Bela voda. Pri jezera Presba so francoske čete okupirale mesteca German.

Solun, 8. okt. — Srbi so večeraj zeli bolgarske pozicije severno od Ostrovskega jezera in severno od Pojara. Veliko število Bolgarov je bilo ujetih in Srbi imajo nekaj plen.

Berlin, 8. okt. — (Uradno). Po večeraj najhujših brezuspešnih napadov sovražnika so Bolgari odbili močan napad zapadno od železnice Soluj—Florina.

Sofija, 8. okt. — (Uradno). Po večeraj Srbov, da bi prekorčili reko Ibrano blizu Skočivirja, se ni posrečilo. Napad na hrib Rahovo v dolini Moglenice je bil odbit. Istočno od Vardarja do Doiranskega jezera je bilo artilerijsko bojevanje. Sovražna flota je bombardirala Deleagac na obrežju Egejskega morja in naredila nekaj manjših škod.

**PORAZ RUMNCEV NA SEDMO-
GRAŠKEM.**

Berlin, 8. okt. — (Uradno). Zavezniške (nemške) čete napredujejo na vsi istočni fronti. Rumunska armada, ki je bila poražena v petek v okolici Fogarasa, se umiče brez izgub Geister in naše čete so ji na petimi. Južno od Hatzege smo zeli Rumunec obmejni hrib Siglen in osvojili nekaj ozemlja bližnjemu Orade.

Dunaj, 8. okt. — (Uradno). Avstrijske in nemške čete pod vodstvom Falkenhayna so napadle in popolnoma premagale Rumunec v utrjenih pozicijah na zapadni meji gozda Geister. Ujeli smo 220 mož in vplenili dva težka in 28 lahkih topov in 13 strojnih pušk.

Bukarešt, 8. okt. — (Uradno). Na Sedmograškem so bili večeraj najhujši spopadi v dolinama Kamas in Jul (okolica Petrosenja). Naše čete ponovile ofenzivo.

**RUMUNSKA OFENZIVA NA TUR-
SKEM.**

Petrograd, 8. okt. — (Uradno). Na obrežju črna morja kavkaška fronte smo okupirali utrdbne postojanke, pet milj južno od Tiflisa in 47 milj zapadno od Tre-

bizona. V Perziji so naše čete osvojile Kašan, ki se nahaja okrog 90 milj severno od Ispahana.

ITALJANI OSVAJAJO GORE.

Rim, 8. okt. — (Uradno). Naša ofenziva v divjih, goratih krajih med Avisio in Cimomo (Tirolsko) je imela večeraj nov uspeh, ko so naše alpinske čete okupirale gorski vrh Cima Busa Alta, kateri je 8187 čevljev visok. Avstrijci so bili na tem vrhu močno utrjeni in nudili močan odpor, ali v boju so bili docela uničeni. V dolini Boite so nameravali Avstrijci izvršiti nenaden napad na slame gore Lagaozi. Naše čete so jih pustile, da se oprli v bližino naših zakopov in tedaj so bili v hipu nadvladani in razpršeni pod ognjem naših strojnih pušk. V dolini Travignolo je sovražnik bombardiral naše nove pozicije.

**AVSTRIJA KLIČE NOVE RE-
ZERVE.**

London, 8. okt. — Brezlična brezjavka iz Berna, Švica, javlja, da je Avstrija pozvala v aktivno službo na fronti vse moške do 44 leta, ki so bili do zdaj izvzeti iz vojaške službe. Ta rezerva sestoji iz vseh moških, ki niso dokrajja kruljavi in slepi.

**POL MILJONA ZAVEZNIKOV
PADLO OB SOMI.**

Berlin, 8. okt. — (Brezlično v Sayville). Vojni kritik, kapitan Salzman, piše v "Voosische Ztg.", da so Angleži in Francozi vporabili doslej 90 divizij vojaštva na fronti ob Somi, kar pomeni milijon mož. Pol milijona te armade je že izven akcije. Na vsakega nemškega vojaka v boju med Somo in Ancro pride pet Angležev in Francozov.

GRŠKA SE NIMA KABINETA.

Atene, 7. okt. (via London 8. okt.) — Grška vlada je še zmiraj brez ministrstva. Kralj je večeraj ponudil portfolio M. Stephanou, bivšemu ministru za zunanje zadeve, ki je pa odklonil ponudbo z izgovorom, da je pri slabem zdravju.

**NOVI VOJNI KREDIT ZA AN-
GLIJO.**

London, 8. okt. — "Daily Telegraph" poroča, da bo vlada prihodnje sredo zopet predložila v parlamentu zahtevo za nov vojni kredit, ki bo že trinajsti odkar traja vojna. Nov kredit bo menda znašal eno milijardo in 500 milijonov dolarjev, vsled česar bo narasel ves vojni dolg na \$15,660,000,000.

**DVE AMERIŠKI LADJI TORPE-
DIRANI.**

Petrograd, 7. okt. — Norveški generalni konzul v Arhangelu — Rusija — poroča norveškemu konzulu H. A. Falsenu v Petrogradu, da je nemška submarinka potopila dva ameriška parnika "Harvita" in "Columbia". Ladji sta bili torpedirani v arktičnem oceanu ne daleč od Arhangela, kar dokazuje, da nemške submarinke operirajo tudi v najbolj oddaljenih krajih ledenega morja.

**RUMUNCI TAJLJO, DA BI BILA
NJIHOVA PREKOD-
NAVSKA ARMADA
UNICENA.**

London, 7. okt. — Brezlična brezjavka iz Rima, izvirajoča iz rumunjskih virov, se glasi, da je bil rumunjski upad čez Donavo na Bolgarsko uspešen, kajti Rumunci so razdeljali več bolgarskih mladih vojakov in napravili se vrnili čez Donavo brez vsakih izgub. Nemški kritiki občudujejo upad kot zelo strateški poskus in se čudijo, kako so mogli Rumunci poslati čez Donavo 15.000 mož brez vsake artilerije. Rumunjski vojak, ki so bili v obupnem položaju, ko so jih pogнали Bolgari proti Donavi in ko so jim avstrijski monitorji na jadrni mostove za hrbtom. Na tisoče Rumunec se je vrglo v reko, da jo preplavajo in na stoltno jih je utonilo; nekaj jih je našlo v majhnih čolnih. Donava je bila napolnjena s trupli.

V Berlinu trdijo, da je Rumunija v enem mesecu izgubila 100,000 mož ali eno petino svoje armade.

Za vsebino oglasov ni odgovorna ne upravnštvo ne uredništvo.

Širom Amerike.

Chicago, Ill., 8. okt. — 471.072 volilcev in volilk je večeraj vpisalo svoja imena v volilne imenike mesta Chicago. Moških je registriralo 316.994 in 154.078 žensk. 17. oktobra je zadnji dan za registriranje in kdor takrat zamudi priliko, ne bo mogel voliti predsednika, kongresnikov, senatorjev itd. dne 7. novembra.

Washington, 8. okt. — Vladni uradniki odločno zanikujejo resničnost vesti, da prinaša ameriški poslanik Gerard, ki je na potu iz Berlina, mirovne pogoje Neuclje predsedniku Wilsonu za posredovanje v prilog miru. Iz Berlina je danes tudi prišla vest iz London, ki se glasi, da ni Gerarda nihče pooblastil za tako misijo. V soboto se je namreč raznesla vest, da prinaša Gerard pisno nemškega cesarja naslovljeno na Wilsona v prilog posredovanja za mir.

Steamboat Springs, Colo., 8. oktobra. — Smolo so imeli tolovaji, ki so vplenili R. M. Perryja, ravnatelja rudnika Moffat v Oak Creeku, in ga odvedli v gorovje, da zanj dobe \$15,000 odkupnina. V trenutku, ko tolovaji niso pazili na Perryja, ki je pograbil samokres in ustrelil enega banditov, ki je bil njegov stražnik.

Enega bandita so prijeli v Steamboat Springsu, dva pa v Oak Creeku. Vseh banditov je bilo osem, druge štiri še zasledujejo.

Norfolk, Va., 8. oktobra. — Parnik "City of Norfolk," lastni na Chesapeake parobrodne družbe, je zavržil v angleški parnik "Hawkhead", ki je bil zasidran pri Sewall Pointu. Parnik "Hawkhead" se je pogreznil, parnik "City of Norfolk" je doblil težke poškodbe na rivecu; na parniku je bilo do 100 potnikov. Nesreča se je dogodila v gosti megli. Moštvo parnika "City of Norfolk" je rešilo moštvo na "Hawkheadu."

Chicago, Ill., 8. oktobra. — Pet avtobanditov je vstopilo v salun Anton Mazureka na 2601 W. 47. ulici in ga oropalo za \$65. Po izvršenem zločinu so njeza in goste zaprli v ledeno, kjer gotovo ni prijetno bivati v jeseni.

Denver, Colo., 8. oktobra. — Mrs. Martha McLellan je rajše izvršila samomor, kakor da bi iz zavetišča za siromake odšla v ječo. Na zahtevo Ellis Bodinga, superintendenta zavetišča okraj Jefferson, je prišel ponjo šerif Joseph Dennis. McLellanova je dejala šerifu, da naj malo počaka, dokler ne pobere svojih reči v svoji sobi. Ko je vstopila v svojo sobo, si je prerezala vrat, da je izkrvavela. Šerif jo je našel umirajočo, ko je vstopil v njeno sobo.

Denver, Colo., 8. oktobra. — Tukaj so aretirali zamorca Charles Stevensa, po domače Savage, ki je osumljen, da je ukradel poštno vrečo z vlaka Santa Fe železnice med Dentry Cityjem in Syracuse, ko je vlak vozil počasi proti zadnjemu mestu. Tri poštna vreča so našli na obrežju reke Arkansas v minoletem tednu. Bile so prerezane in prazne.

Stevens taji tatvino in trdi, da je ravnokar prišel iz Memphisa, Tenn.

Stevens ima hudodelniško kariero za sabo. V letu 1900 je bil v zlobojševalnici v Golden. Pobernil je, pa so ga aretirali ker je oropal trgovskega potovalca v Portlandu, Ore., za \$12,000 in dragulje.

O Stevensu pripovedujejo, da je oplenil pošto v Salt Laku in Denverju, v Kansasu Cityju je ugrabil \$50,000. Obsojen je bil na deset let ječe, pa je bil pred dvema leti paroliran.

Denver, Colo., 8. oktobra. — Okrajni sodnik Rothgerber je poročal zelo važno razsodbo za tiste, ki se hočejo rešiti zakonskega jarma.

Mrs. Ida Greenberg je vložila tožbo za zakonsko ločitev. Za vzrok je navedla, da je njen soprog ne podpira in ne prehranjuje družine. Radi tega mora delati, da se preživi, in izročiti mora otroke milosrdnim družbam v oskrbo.

Louis Greenberg, njen soprog in po poklicu čevljar, je izpovedal, da res ne prehranjuje svoje družine. Tri leta že boleha za je-

tiko in radi boleznimi ne more delati.

Sodnik je na to podučil ženo, ki se huče odkržiati svojega bolnega soproga, da to ni vzrok za ločitev, če bolan soprog ne more prehraniti svoje družine. Dal ji je štirinajst dni časa, da navede druge vzroke za ločitev, če jih ima, ker ta vzrok ne drži.

Denver, Colo., 8. oktobra. — Industrijalna komisija je priznala vdovi Claude Pfefferja \$2,500 odškodnine, ki je umrl za zastrupljenjem krvi.

Njen soprog je delal za Colorado Fuel & Iron Company v rudniku Walsen. Pri delu se je oprušil na roko in dobil je zastrupljenje krvi.

Kompanija se je skušala pobotati z vdovo, pa ni šlo. Komisija je odločila, da je vdova upravičena do cele odškodnine, ker pričakuje, da postane mati.

Knoxville, Tenn., 8. oktobra. — Henry Groom iz Atlante je sem prišel prejšnjo soboto. Nekaj dni za njim se je pripeljala njegova soproga Pearl. Oba sta se nastanila pri Burnsovi družini. Prišlo je do prepira in Groome je ustrelil svojo ženo in Gilmer Burnsa, njegovo soprogo je pa težko ranil.

Kansas, City, Kans., 8. oktobra. — Old Trails Road Association v Henningtonu, Kans., je imenovala odbor, da izdelata načrt za pet sto milj dolgo cesto iz železobetona, ki je služila že prvotnim naseljenikom za prometno vzevo. Načrt je zdaj izdelan in družba ga je sprejela. Cesta bo stala \$7,500,000 na miljo. Država Kansas je upravičena do \$2,000,000 za gradnjo cest in če stanovniki ob cesti pokrijejo polovico stroškov za gradnjo ceste, je cesta zagotovljena. Farmarji ob cesti bodo prispevali na akter le 37½ centov na leto k stroškom.

Farmersville, Ill., 8. oktobra. — Hiram Clarity je malo pred poldnem na svoj šest in štirideseti rojstni dan prerezal svoji ženi in sebi vrat. Oba sta mrtva.

Pittsburgh, Pa., 8. oktobra. — Važno razsodbo za delavce je podal odbor za odškodnino ponorečenih delavcev v slučaju Tomazekgega, ki ga je vabila strela, ko je delal za Carnegie Steel Company. Odbor je pripoznal njegovi vdovi 300 tednov, to je do 9. maja 1922; njen mladoletni sin bo prejel 15 odstotkov očetove plače do 25. novembra 1929, ko postane star 16 let.

Če bi ne bilo odškodninskega zakona, bi vdova ne dobila centa.

**Demonstracija v prilog cestno-
lesniškim uslužbencem.**

New York, 8. oktobra. — V Yonkersu so organizirani delavci priredili veliko demonstracijo proti cestnoželezniški družbi, ki se postavlja na stališče absolutnega vladarja in noče nič slišati, da imajo njeni uslužbenci tudi pravico govoriti, kakšne naj bodo delavne razmere. Pohoda se je udeležilo nad 10,000 organiziranih delavcev, ki jih je ljudstvo burno pozdravljalo iz oken in hiš v znamenje, da so simpatije ljudstva na strani štrajkarjev. Pekovski delavci so vsi odložili delo, da so se lahko udeležili pohoda.

MEHIKANCI SO SE PODALI.

Atlantie City, N. J., 7. okt. — Mehikiški delegatje na mirovni konferenci so se končno podali v toliko, da bodo razpravljali o načrtu za protekejšo ameriške meje, ne da bi zahtevali, da se mora prej odstraniti ameriško vojaštvo iz Mehike. Do zdaj so Mehikanci odločno vstrajali pri zahtevi, da ne sme konferenca razpravljati o nobeni drugi sporni točki, dokler ameriška vlada ne odpokliče Pershingove armade čez mejo.

Iz zanesljivih virov javljajo, da je bil načrt za sporazum glede omejene straže poslan v Washington in v Mexico City in da ste se obe vladi zedinili glede tega načrta. Na podlagi tega načrta, kakoršen je v svoji originalni obliki, bo strazna mehiške meje podeljena v večjem delu ameriškim vojaškim četam.

KADAR SE ZGODI

ga v vaši naselbini, kar vas zanima, sporočite nam, kajti vsakdo bo zanimalo tudi druge.

Slovenska Narodna Podporna Jednata

Oustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik: John Vogrič, box 214, LaSalle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing ave., S. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 Telephone Lawndale 4635.

Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapiskar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADSORNI ODESEK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauscher, 674 Abany Ave., Roak Springs, Wyo.

POBOTNI ODESEK:

Anton Krast, 811 95th Ave., New Duluth, Minn.
Anton Peterlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Jože Radišek, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Peteršek, 498 box, Bridgeville, Pa.
Albina Hočevar, 18 Beard ave., Detroit, Mich.

UREDNIK "PROSVETA"

Jože Zaverčnik, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

VERHOVNI IZDAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.

Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičeje glavnega urada, se imajo pošiljati na gl. tajnika.

Pritožbe glede nerednega poslovanja na predsednika nadzornega odeska Jože Ambrožič.

Zadeve preprijatve vsebine predsedniku poročnega odeska, A. Hrašču.

Vse druge stvari, ki imajo stik z "Prosveto", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRI SPREMENBAH naslovov je vselej treba omeniti poleg novega tudi stari naslov. Pišite imena krajev in ulic pravilno, kakor se pišejo v angleščini, da ne bo potem kakih nerednosti s pošto.

SE PRIPOROČAMO!

Ako želite dobiti sveže meso, dobro in točno postrežbo, potem pridite k nam imamo dobro meso, cena je zuerna.

SKRABSKY BRO'S,
Hermine, Pa.

Čudovito hitro pomaga vsakemu.

H. H. von Schlick, slavnoznanec in naravni zdravnik in tovarnik Bolgarskega Krvnega Čaja, kateri je s stoletstotisoč bolniki v stalni zvezi in dobiva od njih, katerim je Bolgarski Krvni Čaj vrnil zdravje, cele kupe zahvalnih pisem, je naš rojak Vinko Kucan P. O. box 216, Rathbun, Ia. pisal sledeče pismo:

"Pošljite mi še dve škatli vašega Bolgarskega Krvnega Čaja, ki se je pri meni izkazal zelo koristnim, ker čudovito hitro pomaga vsakemu."

Eno veliko škatlo Bolgarskega Krvnega Čaja, ki traja pet mesecev, pošlje za \$1.00 kamorkoli, v Canado za \$1.12.

Marvel Products Co.,
8 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.

Pripomba: Ako hočete pošiljatev osigurati, pošljite 10c več.

ROBERT W. LAYER
ARCHITECT

118 N. La Salle St., Chicago,

ki je izdelal načrt za gl. urad S. N. P. J. se priporoča Slovincem za izdelovanje stavbinskih načrtov.
Tel. Franklin 5501

TEL. NA DOMU AUSTIN 36003

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

Mi postillamo denar vašim prijateljem v stare domovine po najnižjih cenah.

Pisujemo 4 odstotne obresti na bančne vloge.

Močno, Konzervativno in Narodno Institutio.

**Naročite se na dnevnik
"PROSVETA"**

Najboljši slovenski dnevnik v Zd. državah. List prinaša dnevne dobre, podaljive šianke, novice iz starega kraja in Amerike, sploh celega sveta, zanimive romane in zabavne čtivo.

Naročnina stane za celo leto \$3.00, pol leta \$1.50 za Zd. države. Za naročnike izven Zd. držav, izvzemši Canade, stane za celo leto \$4.50, za pol leta \$2.25. Ravnotako stane za celo leto \$4.50 in pol leta \$2.25 v mestu Chicago in So. Chicago.

Imena, naslove in naročnino pošiljajte na sledeči naslov:
UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Vse pošilne denarne nakazilce — Money Order, bančne drafti šake se naj naslovi na "Prosveta" S. N. P. J. Ne rabite osebnih imen!

Naši sastopniki so društveni tajniki.

Vse nadaljše pojasnila daje drage volje upravništvo "Prosveta".

EMILE ZOLA:

DENAR.

Foderenil M-h.
(Nadaljevanje)

"Oprostite, madama, v cui uri bo vse izvršeno. Služba je služba."

Grofica se je borila z velikimi mukami, prepuščena, poražena. Njen zadnji ponos, ki jo je še držal pokonci, je bil strit in strta je bila njena krepka volja in odporna sila. Krčevito je sklenila roki in ustnice so ji trepetale v joku.

"Pomislite, gospod, da sem ubožica. Pogledajte to sobo! Ostalo mi ni nič in morda že jutri ne bo kaj jesti. Odkod naj vzamem deset tisoč frankov, — o moj Bog!"

Busch se je smejal. Bil je navajen brskati po razvalinah.

"O, gospa! Ženske, kot ste Vi, imajo še zmiraj kak spominček iz boljših dni. Le poiščite skrbno, pa boste našli."

V trenutku je premeril z očmi vse štiri kote in njegovo oko je obviselo na majhni škrinjici, ki je ležala na polici nad kaminom in katero je bila grofica pozabila spraviti v omaro, ko je zjutraj nekaj iskala tam. Busch je gledal škrinjico s tako poželjivostjo, da mu je žarelo oko; bil je prepričan, da je zavohal drage kamne tam notri. Prestrašena grofica je sledila njegovemu pogledu in takoj je uganila, kam meri njegovo poželjivo oko.

"Ne — ne!" je zavpila. "Draguljev nikdar!"

Skočila je v bližino in pograbila škrinjico, kakor da jo hoče hraniti do zadnjega diha. Stari dragulji, ki so bili že tolika desetletja v rodbini, zadnji dragulji, ki jih je očuvala v dnevnih največje bede in ki zdaj tvorijo zadnjo Aličino doto in njeno zadnje imetje.

"Nikdar! — Rajša dam svoje življenje!"

V tistem hipu je potrkala in vstopila Karolina. Prišla je vsa razburjena in zdaj je z novo grozo obstala sprito prizora, na katerega je naletela. S par besedami je skušala potolažiti grofico, da se naj umiri in nato je hotela oditi toda zadnja ji je pomignila v znamenje, da naj ostane. Karolina je stala v ozadje sobe in zopet obstala kakor prikovana, nevedoč, kaj vse to pomeni.

Busch je medtem vzel klobuk in Leonija, ki je bila vedno bolj v zadregi, se je pomaknila k durim.

"Torej nočete poravnati, gospa? Ali naj odideva?"

Toda žid ni hotel oditi. Ponovil je še enkrat vsó povest v bolj sramotni obliki, z očitnim namenom, da še bolj poniža grofico pred novo pričo, pred Karolino, držeč se, kakor da je ne pozna.

"Torej z bogom, madama! Zdj greva na sodišče in čez tri dni bo vsa povest v časopisih z vsemi podrobnostmi. Vi hočete to."

V časopisih! Nov, grozen škandal nad razvalinami njenega doma! Ni bilo dovolj, da je šlo starodavno, rodbinsko premoženje v prah, in zdaj hočejo, da je vse povaljano v blatu! ... Oh, čast, čast imeva mora ostati brez madeža! — Z mehanično kretnjo je odprla grofica škrinjico in pokazali so se uhani, ovratnica in trije prstani okinčani z brljantni in rubini, ki so bili vkovani v starem slogu.

Busch se je poželjivo približal in njegove oči so postale melike.

"O, ne vem, če je to vredno deset tisoč frankov. Pokažite!"

Jemal je kos za kosom iz škrinjice, obračal dragulje proti oknu in jih ogledoval z izrazom večnega in strašnega ljubitelja dragih kamnov. Prevzela ga je čistost starih rubinov in brljantov, čeprav so bili rezani manj umetniško. Kako čudovita voda!

"Šesttisoč frankov!" je dejal s trdim glasom kramarja, medtem pa je komaj prikrival svojo radost, ko je na tihem računal pravo vrednost draguljev. "Jaz cenim le kamne, ker kovino bo treba pretopiti. Vzajem jih za šesttisoč frankov in stvar bo poravnana."

Ali za grofico je bilo preveč. Njen odpor je oživel. Vzela je dragulje in jih krčevito stiskala v roki. Ne — ne! To je preveč! Da bi dala iz rok zadnje, kar je nji tako sveto, da bi se ločila od draguljev, ki jih je nosila njena mati in katere je namerila Aliči, da jih bo imela na dan svoje poroke — nikdar, nikdar! Iz udrtih oči so ji drle vroče solze po upadlih licih in tragičen prizor je cel in Leonija, ki je začela eukati Buscha za frak, da naj gre. Hotela je oditi, kajti smilila se ji je stara žena, katera ji ni storila nikoli nič zlega. Busch je pa zrl na ves prizor zelo hladno; bil je že navajen tega in je znal, da dobi vse, kadar se jokajo ženske. Jok je znamenje upognjene volje, zato je čakal.

Prizor bi se bil morda še nadaljeval, da se ni v tistem trenutku oglasila iz stenske pregraje Aliea s stokajnim glasom: "O, mama, jaz bohu morla! Dajte jim vse, kar zahtevajo! Odpravite jih iz hiše! — O, mama, parajo me, ubijajo me! Mama, mama!"

Grofica se je zganila in omahnila. Njena volja je bila uničena. Pripravljena je bila dati vse, tudi svoje življenje. Njena hči je slišala, ona ve vse in zdaj umira sramote! Vrgla je dragulje v Buscha in komaj mu je dovolila toliko časa, da je podpisal obveznico, katero je pustil na mizi. Palmula ga je skozi vrata za Leonijo, ki je bila že odšla. Nato je odprla stenska vrata, padla na posteljo k Aliči in obe sta zakopali svoja obraza v bližini, premočeni od solza — obe uničeni.

V Karolini je zavrela kri in za hip ji je prišlo na misel, da bi posegla vohes. Ali naj mirno gleda nesramni rop? Toda slišala je sramotno povest in kako naj obvaruje revije pred velikim škandalom? Poznala je Buscha in nič ni dvomila, da ne bi vrednotil svoje grožnje. In omčno jo je bilo sram pred njim, kajti on je vedel za skrivnosti, ki jih

je tako težko prenašala. Oh, kakšen smrad, kakšno trpljenje! — Bila je zopet kakor na trnju; saka j je šla v to nesrečno hišo, ko pa ne more pomagati z besedo niti z dejanjem? Vse fraze in lepe tolažilne besede, s katerimi se je pripravila, da bo obšla nesrečnici zaradi pošastnega dogodka prejšnjega dne, so se ji hkratu zdele neumne, nepotrebne in skoraj žaljive v prisotnosti uboge žrtve, ki je še vedno tavalala v agoniji pod težo gorastne sramote in madeža. In kako naj pomaga drugim, ko je za sama potrebna pomoči in tolažbe, ona, ki je tudi uničena in tako nervozna, čim bolj se približuje dan sodne obravnave proti njenemu bratu? — Končno se je odločila. Saj razjoka se lahko z njima, če ne more drugega. In približala se je z odprtima rokama in z solzami v očeh, njeno srce je pa hotelo počiti silne žalosti, vsled katere se je zvijalo njeno telo.

V borni spalnici za stensko pregrajo sta ležali v eunjah dve mizerni postavi, potepanti in uničeni — ležalo je, kar je ostalo od starodavnega Dovi-lirjevega rodu, tako mogočnega in slavnega. Ostan ki rodu, ki je imel velikanška posestva kakor kraljstva: gradove, letovišča, travnike, polja in gozdove. Ogromno bogastvo je pa izginjalo, čimbolj se je staralo stoletje in grofica je ravnokar pokopala zadnje premoženje v breznu moderne špekulacije, o kateri ona ni imela pojma. Šlo je dvajset-tisoč frankov, ki jih je grofica sklādala vse svoje življenje cent na cent za svojo hčer, potem šestde-settisoč frankov, izposojenih na zadnjo kmetijo v Aubletu in naposled je šla tudi kmetija. Zaduja palčevica v ulici Saint-Lazare je šla na boben; njen edini sin je umrl v tujini brez vsake slave; bežala je pod tujo streho in tam so ji pripeljali hčer, katero je ranil in onečastil mladi bandit — pripeljali so krvavečo in okropljeno z blatom kakor bolčnega otroka, ki ga je povozila kočija. Grofica, ki je bila nekoč tako plemenita, ponosita, dostojanstvena in nežne, bele kože, je zdaj uboga starka, beračica, oropana vsega. ... Alien, ki je bila že od rojstva nakažena vsled predolgega vrata, je ležala kakor zblaznela in iz njenih kalnih oči je odsevala smrtna žalost vsled izgube zadnjega, na kar je bila še ponosna — izgube devištvā. Ostal je samo še jok in stok in bridke solze. ...

Karolina ni spregovorila besede, temveč enostavno se je privila k obema, pritisnila ju na svoje srce in je jokala z njima. To je vse, kar je mogla storiti, in revici sta razumeli; njune solze so se podvojile, toda bile so mehke solze, izraz hvalečnosti za izkazano sočutje. Čeprav je vsaka tolažba nemogoča, ali ni potrebno, da še živita kljub ranam in udarcem, ki jih je zasakalo življenje?

Ko je bila Karolina zopet na ulici, je zagledala Buscha v pogovoru z Mechainovo. Nato je Busch poklekal kočijo, porinil notri Leonijo in kočija je izginila za voglom. Karolina je povspešila korak, toda Mechainova je šla za njo in jo kmalu dohitela. Brez dvoma je debeluharica čakala na njo, kajti takoj je začela govoriti o Viktorju in iz njenih prvih besed je bilo razvidno, da ji je že znan dogodek, ki se je odigral prejšnji dan v "Domu dela". Mechainova je kühala jezo od tistega dne, ko je Sakard odločno izjavil, da ne plača štirih tisočakov. Od tedaj je vedno vohala in delala načrte, kako bi se v nadalje izkoristila afero. V nadi, da kaj stakne, kar bi se dalo izkoristiti, je večkrat posetila "Dom dela" in tako je izvedela za Viktorjev zločin in beg. To jo je razrdilo; brez žive priče, brez dečka je vsako izkoriščanje nemogoče. Zato je povedala Karolini, da ga mora poiskati. Takoj pojde na delo in mirovala ne bo, dokler ga ne najde. Ubogi deček! Nepošteno bi bilo, če bi ga kar takole prepustili samemu sebi in njegovim hudobnim instinktom. Poiskati ga je treba, kajti lahko se zgodi, da ga nekoga lepega dne pripeljejo v sodno dvorano. In ko je tako govorila, je streljala s svojimi drobnimi očmi, pogreznjenimi v nabuhlem obrazu, za Karolino, kakor da se veseli njene nesreče. Obenem je računala, koliko denarja bo zvelkla iz Karoline, kadar najde Viktorja.

"Zanesite se name, gospa. Kadar pa želite kakšnih novic, potrudite se naravnost v pisarno gospoda Buscha v ulici Peydeau, kjer me lahko dobite vsak dan ob štirih popoldne."

Karolina je zavila proti ulici Saint-Lazare in njeno glavo so morile mračne misli. Res je, da mali nestvor ne bo našel zadoščanja za svoje podedovane instinkte, ako se bo potepal med množicami po ulicah. Preganjal in suval ga bo vsakdo kakor garjevo ščene, zato je boljše, da ga ženska najde, če le more. Naglo je povzila zjutrk in najela kočijo, da se odpelje v "Dom dela", preden gre k bratu v ječo. Nadejala se je, da so mogoče že našli kak sled za mladim zločincem. Med potjo jo je pa obšla nova misel, katere se ni mogla otrestiti. Zakaj ne bi obiskala Maksima in ga vzela seboj v zavod, prisilč ga, da se tudi on pobriga za Viktorja, saj je navsezadnje njegov brat? On edini je še bogat in lahko bi storil kak dober korak.

Kočija se je ustavila v ulici Imperatrice, ali ko je Karolina vstopila v luksurjozno stanovanje, se ji je zazdelo, kakor da jo je kdo polil z mrzlo vodo. Sobe so bile polne delavcev, ki so vlačili pohištvo, zavijali slike v platno, pobirali preproge in polagali razno drobnarijo v zaboje; iz razmetane ga pohištva in napol praznih sob je prihajal duh parfuma, umirajoč duh, kakor iz pohojenega špoka evetle, ki ga človek vrže po plesu na smetišče. V spalnici je bil Maksim in je ukazoval dveh služabnikov, da morata paziti, kako bosta pokladala bogato obleko in druge reči v dva ogromna zaboja, ki sta bila že do polovice napolnjena z luksurjoznimi stvarmi, kakor da se spravlja na medeno potovanje pravkar poročena nevesta.

Ko je Maksim zagledal Karolino, jo je takoj ogovoril zelo mrzlo:

"O, Vi ste tukaj, gospa? Prav je, da ste prišli. Prihranili mi boste pismo. Kakor vidite, imam dovolj Pariza in zdaj odhajam."

"Vi odhajate?"

"Da; še gomoj odidem naravnost v Neapel, kjer bom prebivalcem."

Iz življenja Tomaža Križaja.

Povest. Spisal Josip Krstarič.

(Nadaljevanje).

Privzdignil je glavo Tomaž Križaj in je zagledal pre seboj dvojevelikih, črnih in globokih oči. In sam ni vedel, kaj se je zgodilo z njim v tem hipu. Vtonilo je hih-poma v teh očeh vse ono, kar mu je povzročalo še pravkar temo, kar mu je tesnilo srce. Prišlo je zavratno in nemudoma. Zasvetilo se je čarobno in z nadnaravnim svetlobo, zasijala je zopet pomlad okoli njega in zadrževalo je zopet po evetju.

Izgenil je nehote roke proti njej, ki je pravkar postavila na mizo jed in pijačo, ter jo je vjel za komolec.

"Kdo si, prikazen nebeška, kako ti je ime! Glej, že davno sem te videl v svojih sanjah, že davno sem hrepenel po tebi, a ni te moglo najti moje oko. Sedaj sem te na nenadoma srečal in ozdravelo je moje srce, razveselila se je moja duša."

Potegnil jo je rahlo bliže sebe.

A ona se je začudila in se je zasmejala, da so se pokazali kakor riž drobnj in beli zobje in se je poredila jamica na licih. Zardela je do las ter se iztrgala.

"Ali mi počes povedati svojega imena? res ne?" je dejal vnovič in proseče.

Gledal ji je tako vdano in plaho v oči, da jih je morala povedati.

"Milena mi pravijo," je odgovorila tiho, komaj slišno. "Hči sem gostilničarjeva."

"Milena, glej, stopi zopet nekoliko bliže! Prosim te! Povedati ti hočem nekaj. Glej, Milena, lepa si in razveselila si moje srce!"

Hotel jo je vnovič vjeti za roko, toda tačas se je zopet prikazal Polaj na vratih. Ali stopal je takoj za hišo in izginil za vogalom.

Milena pa je naglo odhajala v hišo, rahlo zibaje se v bokih in komaj in lahko dotikajoča se do tal.

Ko je čez nekoliko časa odhajal kancelist, je stopil še prej v kuhinjo.

"Ali mi daš roko v slovo, Milena?" je dejal tiho in se ji je približal.

"Čemu naj Vam bo moja roka?"

A vendar mu je podala svojo drobno, toplo desnice.

Stisnil jo je, naglo pritegnil na svojo ustna ter poljubil konec nje rožnatih prstov.

"Oj, kako ste hudobni, gospod kancelist," je dejala vsa zmešana in mu odtegnila roko. "Čakajte, povem vaši, kakor hitro jo spoznam!"

Vjel jo je vnovič za roko in zopet poljubil. Nato se je pa naglo obrnil in odšel.

Stopila je na prag ter skrivaj zrla za njim, ko je stopal lahko in hitro navzdol po cesti.

Ozrl se je tudi on in jo je zagledal, zakaj hitro je bilo njegovo oko. In zamahnil je z roko proti njej.

Tedaj je pa zopet zardela in planila v hišo.

"Živio!" — Servus, prijatelj! Glej, saj si že tukaj!"

To je bil prvi pozdrav, ki ga je zaslišal Tomaž Križaj pri svojem dohodu v trg, in sleer že na mostu pri tretjem kilometru. Zdrnil se Tomaž iz svojih sanj in podal roko svojemu prijatelju izza učiteljevanja.

"Zdravo, Strel! Dober omen je, da srečam tebe prvega. Ali si vedel, da pridem in si mi prišel nasproti?"

"Govorilo se je snoč nekod, da si imenovan, a nihče ni vedel, kdaj prideš. Slučajno sem hotel danes nekoliko na izprehod in tu sem te zagledal, kako stopaš zamišljeno proti svojemu novemu domovanju, tako zamišljeno, kakor v onih časih, ko si še pasel otroške duše tan pod goro. Še vedno sanjar, kaj?"

"Ne tajim, da ne, toda vendar se je mnogo izpremenilo od tistokrat. Tudi tebi se pozna, Strel, da nisi več tisti. Neke senca leži na tvojem prej tako jasnem čelu, in tista tvoja elegantna gibčnost, se mi zdi, se je nekam ogulila, ne zameri mi!"

Strel se je prisiljeno nasmejal. "Dobro vidiš, prijatelj, ali si pa uganil. Kaj hočemo, življenje ni praznik, je dejal nekda Gregorčič in gotovo si tudi sam najbolj občutil. Mimo mene ni šlo z lahki-

mi koraki in na solnenih žarkih, še celo mesečnih, onih blelih in trepetočih mi ni privoščilo. Vsa pokrajina je bila prepeja s težkimi, temnimi oblaki, in pod njimi je vladala oua mučna, nezgodna tišina, dan za dnem, teden za tednom, mesece in leta. Komaj sem dihala, težko breme je pritisaklo name, tlačilo me k tlom, in mi se mogla dvigniti moja glava več kvišku. In v svojem obupu sem iztegnil roke proti nebu ter prosil bliska in groma in toče, samo da bi prešla ta grozna tišina, da bi se odvalila od mojih živcev vsaj za trenotek. A nebo ni imelo usmiljenja z menoj, ni poslalo ne bliska, ne groma ne toče, še vedno leži nad menoj kakor je ležalo v prejšnjih dneh. Zdelo se mi je nekda, prijatelj, da sem bil velik, večji, kakor je marsikdo drugi, ki se je delal velik, a uvidel sem, da sem majhen, tako neznamen, kakor otrok v zibeli, ki se ne more geniti, ko ga je privezala nanjo mati ter odšla z doma po svojih opravilih. A zdaj so veliki drugi, vsaj v mislih svojih so veliki. Blagor jim, da ne vidijo, da se ne zavedajo! — Toda pustiva to, prežalostno poglavje je za prvi pozdrav!"

Molče sta stopala prijatelja dalje. Tomaž je začudeno opazoval Strela, spoznal je takoj, da bi bila tukaj vsaka beseda odveč, zato je umolknil. Vedel je, da je brez miselnosti vsaka tolažba pri takšnih značajih, kakršen je bil Strel. A hudo mu je bilo, in nehote mu je nizko klonila glava.

"Ali imaš že stanovanje. Tomaž?" se je hipoma spomnil Strel. "Ne? Kojito pa potrebujes? Kakor vidim, nisi še oženjen."

"Koliko naj potrebujem? Ena srednjevelika čedna soba mi zadošča popolnoma. Ali imaš ti kaj pripravnega?"

Strel je pomislil.

Ako nisi preveč izbircen, ako ne pogrešaš razgleda na naš veliki trg, ampak se zadovoljiš s skromnim pogledom na šolski vrt, kjer raste že nekaj let sam krompir in fižol, pa v kotu nekaj čebule za častljivo družinjo našega učitelja, ako ti semertje ne preseda otročji jok, ki se mu ne more ubraniti, da ne bi prebil vrt in sten, ako te preveč ne razburi hreščé glas nervozne ženske, ki prevpije tri četrtine dneva in skoro polovico noči, ako se ne bojiš ropota podgan nad svojo glavo, ako ...

"Dovolj dovolj teh 'ako', prijatelj! Torej ti imaš na razpolago sobo, ki bi mi bila všeč poleg vsega, kar si mi tako radodarno naštel. Vzajem jo, preden jo vidim."

Strel ga je pogledal od strani, skomizgnil z ramami ter dejal:

"Ti si korajžen dečko, Tomaž! Sicer pa tudi drugod ne dobiš dosti boljšega. Bomo že poizkusili, da ti ne bo prehudu."

"Kaj pa družabno življenje tu kaj v Brinju! Daj mi nekaj navodil, da ne ponesrečim takoj prvi dan!"

Družabno življenje? Sploh ne vem, kaj hočeš s to besedo. Ako bi vprašal, kakšno je nedružabno življenje tukaj, potem bi ti vedel zapeti dolgo, poučno p-eseem. Vendar ti pa ustrezem glede takozvanih navodil, da ne ponesrečiš, kakor praviš sam. — Prva tvoja dolžnost je torej, da se takoj danes, sedaj-le precej vržeš v salonsko sukuno in cilindar ter se odpraviš na dolgo križavo pot od postaje do postaje. Na tej križavi poti boš videl povsod enake slike, povsod samo sliko prve postaje. Bog ne danj, da bi se vsled tega naveličal ter bi izpustil kako postajo, smerten greh bi bil in nikdar odpuščen. — Menda veš, kaj menim. Obiske moraš napraviti vsem, ki se štejejo med elito. Sicer ne smeš v družbo, niti v gostilniško družbo ne. Noben den bi te ne pogledal, nobeden bi ti ne odpustil tega greha. Se v poznih letih bi se ti to očitalo. Tam zunaj pri Polaju, kanour zahaja vse, "kar leze ino grede", bi ne bilo prostora za taknega človeka, ako ne morda popolnoma za vrati v kotu. Pred leti se je bil tanoč daleč izpozabil finančni kancelist dr. Krmilar — trmasta, svojeglava butica — k nobenemu ni hotel iti; ti ne veš, kako so ga bojkotirali, kakšne lepe lastnosti in čednosti so mu pripisali. Ako se je zgodila kje kaka nerodnost, ako je župan zjutraj po nesreči stopil v lužo pred lastno hišo, tedaj je to lužo prav gotovo napravil po noči dr. Krmilar in njegovi tovariši, čevljarski in krojaški pomočniki. Ako je sodnik zjutraj trikrat za predoreda kihnil, tedaj je bil kriv temu zopet dr. Krmilar, ki je celo noč prekrokal in se pri tem prehladil namesto gospoda sodnika.

In gospod župan je stopal toliko časa v lužo in gospod sodnik je toliko časa kihnal, da je luža bringala tja do Ljubljane in da se je kihanje slišalo prav notri v finančno raynatelstvo. Čutil pa je sam dr. Krmilar, in da si ni pri tem razbil glave, se ima zahvaliti samemu, ki je pretrda. — No, to sem ti hotel povedati samo tako v splošno in nikakor nisen hotel morda žaliti naših Brinjanov, ki so vsaj za spoštovanja vredni ljudje, saj bi se sicer ne spoštovali tako visoko sami sebe."

Med tem pogovorom sta dospela do šole. Visoko, zarjavelo stolpje se je dvigalo na gorebnokonec trga, nekoliko v rebri ogledalo navzdol čez druge strehe. Stopila sta v vežo in krala po stopnicah navzgor v drug nadstropje.

"Žena, tu ti predstavim gospoda kancelista Tomaža Križaja, bo prej nas-stanoval, kakor pravi Glej, da bo do popoldne zadnje soba pospravljena in v redu."

Pogledala je Tomaža s svojimi velikimi vodenimi očmi ter mu podala roko. Bila je vlažna in mrzla, da ga je streslo. Strel ga je peljal v sobo, kjer je odložil. Tomaž se ozrl po njej in mu je ugajala. Bila je precej visoka in zračna okno je gledalo na vrt.

"Za danes ne pojdeni drugam, a k sodniku in adjunktju moram, je dejal Tomaž. "Druge odpravil pozneje. Samo ne vem, ako je naša salonska obleka že na pošti, ne pošal sem jo že predvečerašnje naprej."

"Tukaj imaš mojo, Tomaž, pravi ti bode. Čemu bi zdaj še lažil na pošto?"

Med tem ko se je Tomaž umival in preoblačil, je slonel Strel ob oknu in razlagal nadalje na dolgo in široko trške razmere, navade in razvade.

"Pri vsem tem so pa pravzaprav dobri ljudje, skoro vsi brez izjeme, prav takšni, kakor so bili po ljubi naši domovini, pravi vrli 'rodoljubni z dežele', ki bi dajo zvečer ob osmih spat in vsi dajo ob šestih, ki čez dan delajo jedo in pijo, molijo in kolnejo, hlijo in opravljajo, a po noči sanjajo in smrečijo, prav tako kakor na predragi sosedje, moščani ljubljanski."

Tako je končal Strel in si je zgal drugo smotko. Tomaž se zasmejal in si česal dolge lase nazadno so zavalovili po tilniku.

"Lepe lase imaš, Tomaž," je dejal Strel. "Prav takšne kakor kakšna punca. Menda ne bo dolgo, bo katera obvisela na njih. Glej pri davkarju imajo Berto, drobnopunčko, kakor igračka, a živo k hudiček. Pri Kajdizu že napoj spodinj Elza, Ali ni lepo ime B. za, kaj? Ali se ga ne spominjaš iz tistih časov, ko smo požirali Kersnikov 'Cyfelamen'? Človek bi si jih skoro želel nuzaj, ko je daj taka draginja lepih misli, ne uspejajo več na najplodovitejši njeni. Menda ni nikjer več dosti pogojeno. — Pri davčnem kontrolorju gleda vedno skozi okno vitka playvolasa Ivanka. Prešeden na je čez pas kakor osa, a bobni mi, da bi kaj očital. Lepo in ozno so zaokroženi, ne prežiči preširoki, ravno pravi. In če ena teh, ki te zamreži, jih imam še celo vrsto, ki niso za ljube preneumne, niti prepametne."

Tomaž se je še vedno smejal, poslušal. Čutil se je, da ima Strel še vedno toliko humorja v sebi in vsem tem, ko ga je doletelo toliko bridkosti, kakor je bil sam, menil, ko sta se bila danes sešla tolikem času. Ta Strel mora biti junač, kakršni se ne najdejo vsakim plotom. ...

"Tako, sedaj sem opravljen, je dejal čez nekoliko časa. "Toda samo sodnika in adjunkta. Ali ni pokažeš, kje stanujeta?"

"Grem s teboj, ali povej ti, kaj tri in pojutrišnjem moras vstopi kor odpraviti tudi druge. Ne pretežaven. Dobro pravi morda, če ti nečitelj, kaj ne? Vi se mi vaša pustili zaradi tega, kaj ne? Samo zaradi tega, seveda! Pa kaj obiščite, no, gospod Križaj, z bogom za sedaj!"

(Dalje prihodnje)